

PROFILING

DANIÈLE ZUCKER

PROFILING

HOE EEN DADER ZICHZELF VERRAADT

 | LANNOO

INHOUD

Voorwoord door Roy Hazelwood — 9

Dankwoord — 11

Inleiding — 13

I Basisprincipes van profiling — 16

- 1 Ontcijferen van de informatie — 17
- 2 Gedrag liegt niet — 19
- 3 De ‘Mad Bomber’ en het ontstaan van profiling in de VS — 20

II Onderzoek via profiling — 28

- 1 Wat is profiling? — 29
- 2 Mogelijkheden van de methode — 31
- 3 Opstellen van het profiel van een misdadiger — 32
  - Elementen van het profiel* — 37
  - Betrouwbaarheid van de informatie* — 41
  - Reconstructie van de feiten* — 43
  - Kenmerken van de crime scene* — 45
  - Mise-en-scène* — 61
  - Modus operandi, rituelen en signatuur* — 62
  - Motief* — 69
  - Georganiseerd/gedesorganiseerd* — 69
- 4 Onderzoek naar het verband tussen verschillende dossiers — 85
- 5 Geografische profiling — 88

III Diepgaand onderzoek van de misdadiger — 94

- 1 Gek of niet? — 95
  - Geestesziek of persoonlijkheidsstoornis?* — 96
  - Simuleren van waanzin* — 103
  - Standpunt van de profiler en de psychologisch/psychiatrisch expert* — 104
  - Factoren die leiden tot criminaliteit* — 106
  - Affectieve verwaarlozing* — 108
- 2 Parafilieën — 113
- 3 Psychopaten — 119
- 4 Sadisten — 138
- 5 Volgzame slachtoffers — 149
- 6 Moord op vrouwen van zestig en ouder — 159
- 7 Seriemoordenaars — 164
  - Mythes* — 165
  - Psychologie van de seriemoordenaar* — 167
  - Motief* — 170
  - Drie categorieën moordenaars met meerdere slachtoffers* — 171
- 8 Verkrachters en verkrachting — 202
  - Ontcijferen van het gedrag van de dader* — 203
  - Gedrag onder invloed van verboden middelen* — 220
  - Belang van de fantasie* — 221
  - Studies* — 224
  - Classificatie* — 227
  - Verhoor van het slachtoffer* — 234
  - Gevolgen voor het slachtoffer* — 241
  - Verkrachting en de context ervan* — 242
- 9 Valse beschuldigingen — 246

10 Pedofielen en seksuele misbruikers — 250

Seksuele misbruikers — 251

Pedofielen — 253

Parallellen — 259

Andere vormen van pedofilie — 261

Gevaarlijkheidscriteria — 262

Pornografie — 265

Verzamelingen — 266

Erotisch materiaal — 267

Geheime bergplaatsen — 268

Verdacht of niet? — 269

Parallele bewijzen — 269

De geheime doos — 271

Verschrikkelijke minnaars — 274

En de psychotherapeutische behandeling? — 285

IV Profiling: kunst of wetenschap? — 289

1 Kritiek op de methode — 290

2 Wetenschap en wetenschappelijke benadering — 292

3 Logische redeneringen en de beperkingen ervan — 294

Inductie — 294

Deductie — 297

Distorsie — 208

4 Een zienswijze — 301

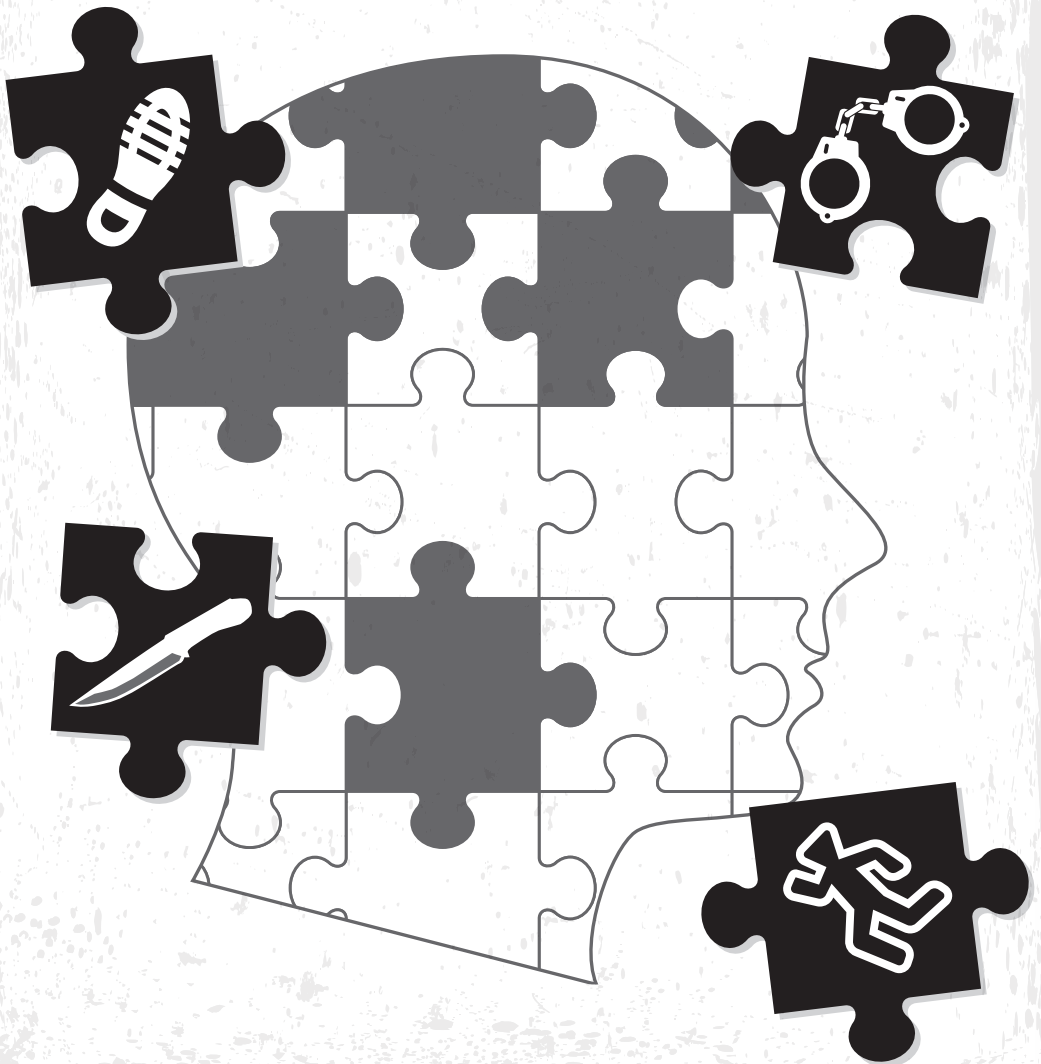
Besluit — 303

Noten — 309

Bibliografie — 316

-|-

BASISPRINCIPES VAN PROFILING

1 ONTCIJFEREN VAN DE INFORMATIE

Sinds mensenheugenis interpreteren we het gedrag van de andere. We analyseren zijn gelaat, uitdrukkingen en houding. Het is een automatisme geworden. Onze hersenen ordenen onze waarnemingen en geven er een betekenis aan. De studie van de ontelbare opeenvolgende sequenties van het gedrag bezorgt ons flink wat informatie. Het ene moment kan iemand lachen en daarbij al zijn tanden ontbloten, en twee seconden later kan die lach volledig verdwenen zijn. Alsof er een kortsluiting ontstaan is. We registreren en classificeren deze gebeurtenissen in ons geheugen. Daarbij voegt zich dan nog een massa aan andere informatie over overige gedragingen waarvan wij getuige geweest zijn. Bijna automatisch koppelen we de verwerking van deze gebeurtenissen aan een interpretatie ervan. Bij de man die lachte, kunnen wij er hypocrisie, een mentale stoornis, verstrooidheid of iets totaal anders in zien. De variaties in de interpretatie zijn rechtstreeks gerelateerd aan persoonlijke referenties die wij in de loop van ons leven hebben opgeslagen. Iedereen doet aan gedragsanalyse.

Dat is de basis van 'profilering', met dit significante verschil dat de studie van misdadig gedrag niet mag lijden onder persoonlijke interpretaties. Het referentiekader van de onderzoeker mag niet primeren, want dan bestaat het gevaar dat hij zich op subjectief terrein waagt. Bij de analyse van een crimineel feit is er geen plaats voor 'gezond verstand'. Als we te maken hebben met criminaliteit, moeten we niet zozeer blijk geven van begrip, maar wel van kennis. Zonder kennis kunnen we ons geen logische weg banen door de misdaaddossiers. Als we geen rekening houden met de realiteit van de feiten, loopt een gedragsanalyse het risico onherstelbaar te worden besmet door subjectiviteit. We moeten de onweerstaanbare behoefte weerstaan om alles te begrijpen.

Hoe vaak horen wij niet: 'De schuldige heeft die moord gepleegd omdat hij onder invloed was van drugs. De drugs hebben geleid tot daden waarvoor de dader niet verantwoordelijk is.'? Het is inderdaad wetenschappelijk bewezen dat misbruik van verboden substanties kan aanzetten tot ongewenst gedrag en kan

leiden tot het wegvallen van remmingen en een veranderde perceptie. Vooraleer we kunnen stellen dat een persoon onder invloed was van verboden middelen waardoor hij de controle over zichzelf verloor, moeten we voldoende bewijsmateriaal vinden. Bij afwijkend gedrag zal men vaak zoeken naar verklaringen om de ernst van de feiten te 'rechtvaardigen'. Deze rechtvaardiging is een bewijs van ons onvermogen om de realiteit te aanvaarden, zoals ze zich voordoet. Om onze hersenen deze informatie te laten verwerken moeten we er een referentiekader en de logica van dergelijk huiveringwekkend gedrag aan 'vastkleven'. Maar om elke subjectiviteit te vermijden moet het tegenovergestelde gebeuren.

Het gevaar bestaat dat we een realiteit gaan 'overdetermineren' door er allerlei veronderstellingen aan toe te voegen die overeenstemmen met onze rationaliteit om op die manier te vermijden dat we worden geconfronteerd met de werkelijkheid in haar volle omvang. Er is geen reden om de ogen te sluiten omdat bepaalde daden ons verstand te boven gaan.

De profiler moet zo dicht mogelijk bij de feiten blijven. We staan dus ver van de fantasieën die deze methode opwekt. Heel wat mensen verkeren in de foute mening dat het de bedoeling is van profiling om het fysieke beeld te schetsen van een gezocht individu. Anderen zien het verschil niet met psychiatrische expertises, die een psychologisch profiel opstellen van een reeds gearresteerd individu. Het is de taak van de expert om te gaan praten met de al bekende verdachte en hem te evalueren. De profiler heeft als taak de politie te helpen bij het onderzoek om een crimineel te identificeren. De expert heeft dus contact met de betrokkene, terwijl de profiler hem zoekt. En dan zijn er uiteraard nog personen die in de waan zijn dat we via profiling het gezicht van de crimineel kunnen aflezen.

Heel wat televisieseries gaan over profiling en dragen niet bepaald bij tot een goed begrip van deze discipline. Er hangt een waas van mysterie en zelfs magie rond. Even met de vingers knippen en we kennen de verdachte. Wonder boven wonder blijkt dan al snel dat die persoon ook echt de dader is. De profiler gedraagt zich als het orakel van Delphi; de hele wereld is op zoek, maar alleen hij bezit de waarheid, die hij zonder blikken of blozen ver-

kondigt. Sommige personages in deze series zien zelfs ‘flitsen’ waardoor het lijkt alsof we meer te maken hebben met psychotische toestanden en hallucinaties dan met een politieonderzoek. Laten we duidelijk zijn: profiling heeft absoluut niets met helderziendheid te maken die al dan niet gepaard gaat met ingevingen. De profiler gaat niet over naar een andere vorm van bewustzijn om informatie te verkrijgen over een crimineel of om in het hoofd van die persoon te kruipen. Hij concentreert zich op de feiten en op het geheel van gedragingen van de crimineel.

Studies over deze strikte realiteit tonen aan dat gelijkaardige misdaden, gepleegd om gelijkaardige redenen, doorgaans worden gepleegd door daders met een groot aantal gemeenschappelijke, specifieke kenmerken. Vanuit deze basishypothese en gesteerd door betrouwbaar statistisch onderzoek zijn classificaties opgesteld van misdaden en van criminelen die door profilers gebruikt worden.

2 GEDRAG LIEGT NIET

‘Het gedrag weerspiegelt de persoonlijkheid’ beweren M. Napier & K. Baker.¹

De manier waarop je denkt, beïnvloedt je gedrag. De onderzoeker zal zich baseren op de gedragingen van een persoon en daaruit zijn persoonlijkheid afleiden. Een dader laat op de plaats van zijn delict fysieke sporen na, zoals DNA, vezels, vingerafdrukken enzovoort, maar ook sporen van zijn gedrag.

Een crime scene vertelt veel over de dader. De manier waarop hij zijn misdaad pleegt, zegt iets over de persoon die hij is. Elke daad die hij stelt, is beladen met betekenis. De dader laat er zijn mentale en psychische kaart achter, als het ware zijn identiteitskaart. Net zoals symptomen de kenmerken van een ziekte aan het licht brengen, zo onthult het gedrag de manier van denken van criminelen. Het is aan de profiler om op basis hiervan de innerlijke wereld van de dader te ontcijferen.

Een misdaad is de uitdrukking van een specifiek psychisch functioneren. Het zet een reeks psychologische componenten om

in daden die een behoefte moeten bevredigen. De taak van de profiler is dus om al deze gedragingen zowel voor, tijdens als na het begaan van de criminele feiten te ontcijferen. Bij seksuele misdaden is de dader voor, tijdens en na de misdaad betrokken bij seksuele activiteiten. Voor de feiten kan hij zich bijvoorbeeld bezighouden hebben met voyeurisme, tijdens de feiten kan hij zich schuldig hebben gemaakt aan verkrachting en na de feiten kan hij op het graf van zijn slachtoffer gemasturbeerd hebben.

Alle gedragsvariabelen samen verschaffen heel wat informatie. De plaats waar het slachtoffer werd gevonden kan veel vertellen, maar ook de plaats waar het slachtoffer werd opgepakt, de aard en de plaats van de verwondingen van het slachtoffer, de positie van het lichaam, de toestand van de kleding of de omgeving enzovoort. Elk van deze elementen moet geklasseerd worden en geïnterpreteerd als een stukje van een grote puzzel. Het geheel zal dan een profiel opleveren dat een antwoord kan geven op de vragen 'Hoe?', 'Wanneer?', 'Waar?', 'Waarom?' en 'Wie?'.

3 DE 'MAD BOMBER' EN HET ONTSTAAN VAN PROFILING IN DE VS

Ik geef een korte inleiding over het ontstaan van profiling, omdat ze de aandacht vestigt op de grondbeginselen en de basis-hypothese waarop de discipline is gebouwd.

De zaak van George Metesky, de 'Mad Bomber', en het profiel dat door psychiater J. Brussel opgesteld werd, hebben grotendeels bijgedragen aan de ontwikkeling van profiling. Met het dossier van de 'Mad Bomber' werd bovendien de basis gelegd voor de structuur van de gedragswetenschappen.

In november 1940 werd in Manhattan op een vensterbank van het imposante Consolidated Edisongebouw, de grootste energieleverancier van New York, een pakje gevonden. Het was een bom in een houten doos. Rond de doos zat een brief, met de hand en in hoofdletters geschreven: 'Oplichters van Con. Edison, dit is voor jullie!' De primitieve bom ontplofte echter niet. De dader had geen enkele vingerafdruk achtergelaten. De autoriteiten, die